

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૦૧૨૩/૨૦૨૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપૈયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

ફૈઝ એન્ટરપ્રાઇઝ
પ્રોપ્રાઇટર મહેતર માહિર ફારુકભાઈ મારફતે
વિરુદ્ધ
સ્ટેટ ટેક્સ ઓફિસર, યુનિટ-૬૭, સુરત અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી હાર્દિક વી. વોરા(૭૧૨૩)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨ તરફે એજીપી શ્રી રાજ તન્ના

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપૈયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

તારીખ: ૨૦/૦૮/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપૈયા દ્વારા)

૧. તા. ૧૩/૦૮/૨૦૨૬ ના રોજ, આ કોર્ટ નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કર્યો

હતો:

“૧. વિદ્વાન વકીલ શ્રી વોરાએ શરૂઆતમાં, વાદગ્રસ્ત હુકમ દર્શાવતા રજૂઆત કરી છે કે સ્ટેટ ટેક્સ ઓફિસર યુનિટ-૬૭ એ એવા કેસ લો પર આધાર રાખ્યો છે, જે તેમની સમક્ષ ઉપસ્થિત મુદ્દા સાથે દૂરથી પણ સંબંધિત નથી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિરુદ્ધ આરબી સ્ટ્રક્ચર્સ પ્રા. લિ., ૨૦૨૪ (૪) ટીએમઆઈ ૮૫૧ ના કેસમાં ચુકાદો અસ્તિત્વમાં જ નથી, જ્યારે તેમાં સંદર્ભિત મદ્રાસ હાઈકોર્ટનો મેસર્સ શ્રી વિનાયગા એજન્સીઝ વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર, ૨૦૨૩ (૫) ટીએમઆઈ ૧૦૬ ના કેસનો નિર્ણય અલગ સાઈટેશન ધરાવે છે અને તેનો સિદ્ધાંત હાલના કેસને લાગુ પડશે નહીં. છેલ્લે, જ્યોતિ ટાર પ્રોડક્ટ્સ પ્રા. લિ. વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર, ૨૦૨૪ (૭) ટીએમઆઈ ૫૧૨ ના કેસમાં કલકત્તા હાઈકોર્ટનો નિર્ણય પણ કોઈપણ સાઈટેશન સાથે મેળ ખાતો નથી અને તેનો સિદ્ધાંત પણ લાગુ પડતો નથી.

૨. એવું જણાય છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમ સ્ટેટ ટેક્સ ઓફિસર દ્વારા માત્ર એઆઈ જનરેટેડ કેસ લો પર આધાર રાખીને પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

૩. વિદ્વાન એજીપી આ બાબતે યોગ્ય સૂચનાઓ મેળવશે, જેમાં નિષ્ફળ થયેથી કોર્ટને વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરનાર સ્ટેટ ટેક્સ ઓફિસર યુનિટ-૬૭ એટલે કે શ્રી ડી.એ. યાદવની ઉપસ્થિતિ માંગવાની ફરજ પડશે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી વોરા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો કે જેના પર સ્ટેટ ટેક્સ ઓફિસરે આધાર રાખ્યો છે તે કેસ લો સાચા છે, કે આવા કેસ લો કાં તો અસ્તિત્વમાં નથી અથવા આ મુદ્દાને દૂરથી પણ લાગુ પડતા નથી, તેવું જણાય તો આ કોર્ટ તેમની સામે યોગ્ય કાર્યવાહી પણ શરૂ કરશે. સુનાવણીની આગામી તારીખ સુધીમાં આવી સૂચનાઓ મેળવવામાં આવશે.

૪. આ બાબત ૨૦.૦૮.૨૦૨૬ ના રોજ બોર્ડમાં સૌથી ઉપર રાખવામાં આવે છે.”

૨. આજે, જ્યારે આ બાબત સુનાવણી માટે લેવામાં આવી ત્યારે, વિજ્ઞાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી રાજ તન્નાએ અહીંના સામાવાળા નં. ૧ નું સોગંદનામું રજૂ કર્યું છે, જેઓ વ્યક્તિગત રીતે આ કોર્ટ સમક્ષ ઉપસ્થિત છે. અન્ય અધિકારીઓ, જેવા કે (૧) શ્રી બ્રિજેશ ઉપાધ્યાય, ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ સ્ટેટ ટેક્સ (કોર્ટ બ્રાન્ચ), રાજ્યકર ભવન, અમદાવાદ, (૨) શ્રી અશોક કરંગીયા, ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ સ્ટેટ ટેક્સ, રેન્જ-૧૭, સુરત અને (૩) શ્રી એસ.આર. રાહોડ, આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ સ્ટેટ ટેક્સ, યુનિટ-૬૭, સુરત પણ આ કોર્ટ સમક્ષ ઉપસ્થિત છે. તેમણે ડેપ્યુટી સ્ટેટ ટેક્સ કમિશનર દ્વારા લખાયેલ તા. ૧૮/૦૮/૨૦૨૬ નો પત્રવ્યવહાર અને એડિશનલ કમિશનર ઓફ સ્ટેટ ટેક્સની કચેરી દ્વારા જારી કરાયેલ તા. ૧૮/૦૮/૨૦૨૬ ની વહીવટી સૂચનાઓ પણ રજૂ કરી છે. અમારી સમક્ષ રજૂ કરાયેલા તમામ દસ્તાવેજો રેકર્ડ પર લેવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

૩. વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરનાર સામાવાળા નં. ૫ શ્રી દેવાંગ અરવિંદકુમાર ચાદવ, સ્ટેટ ટેક્સ ઓફિસર, જેમનો અમારા તા. ૧૩/૦૮/૨૦૨૬ ના હુકમમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો, તેમણે દાખલ કરેલા જવાબના સોગંદનામામાં વાદગ્રસ્ત હુકમમાં ચુકાદાઓ ટાંકવા બદલ બિનશરતી માફી માંગી છે, જે વાસ્તવમાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (એઆઈ) નો ઉપયોગ કરીને ટાંકવામાં આવ્યા હતા. જવાબનું સોગંદનામું (બિનશરતી માફી માંગતું) ખાસ જણાવે છે કે સોગંદનામું કરનાર પ્રોબેશનરી ઓફિસર છે અને તેમના અનુભવના અભાવને કારણે આ ભૂલ થઈ છે અને હુકમનો મુસદ્દો તૈયાર કરવામાં આર્ટિફિશિયલ

ઈન્ટેલિજન્સ (એઆઈ) નો ઉપયોગ કરવા બદલ અને બિન-અસ્તિત્વ ધરાવતા અને અપ્રસ્તુત ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કરવા બદલ તેમણે આ કોર્ટની બિનશરતી માફી માંગી છે. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે, આ કોર્ટ દ્વારા હુકમ પસાર કર્યા પછી, તેમણે "એસસીએ ડ્રાફ્ટિંગ અને નિર્ણય/અપીલ હુકમમાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (એઆઈ) નો ઉપયોગ" વિષય પરના તાલીમ કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધો છે, જે ૧૮/૦૮/૨૦૨૬ ના રોજ યોજાયો હતો.

૪. અમારા હુકમના અનુસંધાનમાં, એડિશનલ કમિશનર ઓફ સ્ટેટ ટેક્સ (એડમિન), ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ દ્વારા તમામ જોઈન્ટ કમિશનર્સ ઓફ સ્ટેટ ટેક્સ, ડિવિઝન-૧ થી ૧૨ ને તા. ૧૮/૦૮/૨૦૨૬ ની સૂચનાઓ જારી કરવામાં આવી છે. તે આ પ્રમાણે છે:

"ક્રમાંક:-સીસીટી/એડમિન/સૂચનાઓ/૨૦૨૬-૨૭/
ઓ.એન:-૫૩ તા. ૧૮/૦૮/૨૦૨૬

પ્રતિ,

જોઈન્ટ કમિશનર્સ ઓફ સ્ટેટ ટેક્સ,

ડિવિઝન-૧ થી ૧૨.

વિષય: નિર્ણય અધિકારી અને અર્ધન્યાયિક સત્તાધિકારી દ્વારા આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (એઆઈ) ના ઉપયોગ અંગેની સૂચનાઓ

ઉપરોક્ત વિષયના સંદર્ભમાં, નિર્ણય/અપીલ હુકમો તૈયાર કરવામાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (એઆઈ) ટૂલ્સ અને એઆઈ-આધારિત સંશોધનના ઉપયોગ માટેની પ્રક્રિયા નિયત કરવા ખાતાના નિર્ણય અધિકારીઓ અને અર્ધન્યાયિક સત્તાધિકારીઓને આ સૂચનાઓ જારી કરવામાં આવે છે. તેનો હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે હુકમો કાયદેસર રીતે ટકી શકે તેવા, હકીકતલક્ષી રીતે સચોટ રહે અને અદાલતો તેમજ અપીલ ફોરમ સમક્ષ ન્યાયિક ચકાસણી સામે ટકી શકે.

આ સૂચના ફ્રેઝ એન્ટરપ્રાઇઝ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ટેક્સ ઓફિસર આર/એસસીએ/૧૦૧૨૩/૨૦૨૬ (૧૩ ઓગસ્ટ ૨૦૨૬) માં માનનીય ગુજરાત હાઇકોર્ટના તાજેતરના મૌખિક હુકમના સંદર્ભમાં તૈયાર કરવામાં આવી છે. હાઇકોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે વાદગ્રસ્ત હુકમ સ્ટેટ ટેક્સ ઓફિસર દ્વારા માત્ર એઆઈ-જનરેટેડ કેસ લૉ પર આધાર રાખીને પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જે અસ્તિત્વમાં ન હતા અથવા અપ્રસ્તુત હતા. સંબંધિત અંશ (પેરા ૨): "એવું જણાય છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમ સ્ટેટ ટેક્સ ઓફિસર દ્વારા માત્ર એઆઈ જનરેટેડ કેસ લૉ પર આધાર રાખીને પસાર કરવામાં આવ્યો છે."

માનનીય હાઇકોર્ટે આ બાબતની નોંધ લીધી છે અને તેથી, રાજ્યભરના અધિકારીઓ દ્વારા હુકમો પસાર કરવામાં શિસ્ત અને એકરૂપતા જાળવવા માટે આ સૂચનાઓ જારી કરવામાં આવે છે.

૨. હુકમો ડ્રાફ્ટ કરવા માટે એઆઈ નો ઉપયોગ કરતી વખતે નીચેની સૂચનાઓ ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી રહેશે:

(૧) એઆઈ નો ઉપયોગ સત્તાધિકારીઓને સહાય કરવા માટે છે. એઆઈ દ્વારા ઓળખવામાં આવેલ કોઈપણ કેસ લૉ, વૈધાનિક જોગવાઈ, નિયમ, પરિપત્ર, જાહેરનામું હુકમમાં સમાવિષ્ટ કરતા પહેલા પ્રાથમિક સત્તાવાર સ્ત્રોતોનો ઉપયોગ કરીને સત્તાધિકારી દ્વારા સ્વતંત્ર રીતે ચકાસવું આવશ્યક છે.

(૨) તમામ સત્તાધિકારીઓએ, ઉચ્ચ ન્યાયિક ફોરમના ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કરતી વખતે, સચોટ સાઈટેશન સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ અને કેસ સાથે તેમની સુસંગતતાની પુષ્ટિ કરવી જોઈએ, તેના સંબંધિત અંશો પુનઃપ્રસ્તુત કરવા જોઈએ. તેમણે સ્ત્રોતની અધિકૃતતા તેમજ આ ચુકાદાઓની વર્તમાન કાનૂની સ્થિતિની પણ ચકાસણી કરવી જોઈએ જેથી તે સુનિશ્ચિત કરી શકાય કે ઉચ્ચ ન્યાયિક ફોરમ દ્વારા તેને રદબાતલ કરવામાં આવ્યા નથી. જો કોઈ એઆઈ ટૂલ કોઈ સિદ્ધાંતનું ભાષાંતર કરે છે, તો અધિકારીએ તેના પર આધાર રાખતા પહેલા મૂળ ફકરો શોધીને તેને હુકમમાં શબ્દશઃ પુનઃપ્રસ્તુત કરવો આવશ્યક છે.

(૩) નિર્ણય પ્રક્રિયા દરમિયાન, કરદાતા દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓ પર યોગ્ય રીતે વિચારણા અને ચર્ચા થવી જોઈએ. જો સદર ચુકાદો વિચારણા હેઠળની બાબતને લાગુ પડતો ન જણાય, તો તેના કારણો હુકમમાં નોંધવા આવશ્યક છે.

(૪) જ્યાં પણ નિર્ણયની કાર્યવાહીમાં કાર્યક્ષમતા અને અસરકારકતા વધારવા માટે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ

(એઆઈ), ઓપન-સોર્સ ટૂલ્સ અથવા અન્ય તકનીકી સાધનોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, ત્યાં આવા ઉપયોગ સાથે યોગ્ય માનવીય દેખરેખ હોવી આવશ્યક છે, કારણ કે તેમની ચોકસાઈ, પારદર્શિતા અને અંતર્ગત માહિતીની અજ્ઞાત પ્રકૃતિ સંબંધિત ચિંતાઓને કારણે એઆઈ સાધનો હંમેશા વિશ્વસનીય હોતા નથી.

(૫) હુકમો સ્વતંત્ર કાનૂની તર્ક પ્રતિબિંબિત કરવા જોઈએ અને કેસના કાયદા અને હકીકતો પર અધિકારીના પોતાના મગજનો ઉપયોગ નોંધવો જોઈએ. એઆઈ આઉટપુટ તર્કમાં સહાય કરી શકે છે પરંતુ તેનું સ્થાન લઈ શકતું નથી.

૩. સત્તાધિકારી દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા તકનીકી સાધનોને ધ્યાનમાં લીધા વિના, હુકમની શુદ્ધતાની અંતિમ જવાબદારી જારી કરનાર સત્તાધિકારીની રહે છે.

૪. આ સૂચનાઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા, જેમાં અપ્રમાણિત એઆઈ સામગ્રી પર આધારિત હુકમો પસાર કરવાનો સમાવેશ થાય છે, તે ગેરવર્તણૂક ગણાશે અને શિસ્તભંગના પગલાં આકર્ષી શકે છે.

૫. ઉપરોક્ત બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, તમને તમારા અધિકારક્ષેત્ર હેઠળના અધિકારીઓને ઉપરોક્ત સૂચનાઓ અંગે યોગ્ય રીતે સંવેદનશીલ બનાવવા અને ચુસ્ત પાલન સુનિશ્ચિત કરવા સૂચના આપવામાં આવે છે જેથી નિર્ણયની કાર્યવાહીમાં ચોકસાઈ, સુસંગતતા અને કાનૂની ટકાઉપણું જળવાઈ રહે.

૬. આ ચીફ કમિશનર ઓફ સ્ટેટ ટેક્સની મંજૂરીથી જારી કરવામાં આવે છે.

(એ. બી. મહેતા)

એડિશનલ કમિશનર ઓફ સ્ટેટ ટેક્સ,

(એડમિન)

ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ.”

૫. ડેપ્યુટી સ્ટેટ ટેક્સ કમિશનરે તા. ૧૯/૦૮/૨૦૨૬ ના પત્રવ્યવહાર દ્વારા સરકારી વકીલની કચેરીને નિર્ણય અધિકારીઓ અને અર્ધન્યાયિક સત્તાધિકારીઓ દ્વારા આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (એઆઈ) ના ઉપયોગ માટે તેમની કચેરી દ્વારા લેવામાં આવેલા પગલાં વિશે પણ જાણ કરી છે.

૬. અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ કે તા. ૧૮/૦૮/૨૦૨૬ ની સૂચનાઓ, જેને અમે અમારા હુકમમાં સામેલ કરી છે તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવામાં આવશે, અને અમારા દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશોને ધ્યાનમાં રાખીને સૂચનાઓનું કોઈપણ ઉદ્ધંધન આ કોર્ટના તિરસ્કાર સમાન ગણાશે.

૭. જ્યાં સુધી હાલની બાબતના ગુણદોષનો સંબંધ છે, વિદ્વાન એજુપી શ્રી રાજ તન્નાએ ખૂબ જ વ્યાજબી રીતે ધ્યાન દોર્યું છે કે સામાવાળા ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસીસ ટેક્સ એક્ટ, ૨૦૧૭ (ટૂંકમાં 'જીએસટી એક્ટ, ૨૦૧૭') ની કલમ ૧૦૮ ની જોગવાઈનો આશરો લઈને પિટિશનમાં જે વાદગ્રસ્ત હુકમો છે તે તમામ હુકમોમાં સુધારો કરવાનો ઈશાદો ધરાવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, નવો હુકમ પસાર કરવામાં આવશે અને જો કોર્ટ યોગ્ય માને તો પણ તમામ હુકમો કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરી શકાય છે અને ખાતું અરજદારને નવી કારણદર્શક નોટિસ જારી કરશે.

૮. અમે હાલની બાબતમાં સામાવાળાઓ દ્વારા લેવાયેલા વ્યાજબી વલણની અને અમારા દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને ધ્યાનમાં રાખીને સૂચનાઓ જારી કરવાની પણ પ્રશંસા કરીએ છીએ.

૯. સંજોગો અનુસાર, ઉપરોક્ત હકીકતોના પ્રકાશમાં, અમે તા. ૩૦/૧૦/૨૦૨૫ ની કારણદર્શક નોટિસ, સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલ તા. ૧૫/૧૨/૨૦૨૫ નો રદ કરવાનો વાદગ્રસ્ત હુકમ, તા. ૧૦/૦૩/૨૦૨૬ નો પુનઃસ્થાપન અરજી ફગાવી દેતો હુકમ (તા.

૨૩/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ જારી કરાયેલ) અને સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા જારી કરાયેલ તા. ૨૬/૦૫/૨૦૨૬ ના જીએસટી એપીએલ-૦૪ સાથે તા. ૨૫/૦૫/૨૦૨૬ નો અપીલ હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરીએ છીએ; અને સામાવાળા સત્તાધિકારી હાલના અરજદારને નવી નોટિસ જારી કરશે. અરજદાર કાર્યવાહીમાં સંપૂર્ણ સહકાર આપશે. અમે એ પણ સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે હુકમ પસાર કરતી વખતે અરજદાર દ્વારા લેવામાં આવેલ જવાબ/બચાવ સામાવાળા સત્તાધિકારી દ્વારા યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે, અને કાયદા અનુસાર એક કારણબદ્ધ હુકમ પસાર કરવામાં આવશે. સંબંધિત પક્ષકારોના તમામ અધિકારો અને દલીલો ખુલ્લા રાખવામાં આવે છે.

૧૦. આ અવલોકનો સાથે, હાલની પિટિશનનો *નિકાલ કરવામાં આવે છે.*

સહી / -
(એ. એસ. સુપૈયા, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી / -
(વૈભવી ડી. નાણાવટી, ન્યાયમૂર્તિ)

પ્રદ્યુમ્ન/૩/

This is an AI-assisted translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.